

Kristýna Křížová ve své práci *Poznávání současného uměleckého díla* (s podtitulem *Kvalitativní výzkum schopnosti popisovat vybraná umělecká díla*) se snaží "zmapovat, jaké jsou možnosti popisu současného uměleckého díla, na jehož základě mu pak rozumíme". Pozastavuje se nad postmodernistickou situací, jejíž názorová diverzifikace podle ní ohrožuje kompaktnost vkusu. Záchranu hledá u odborníků, kteří podle ní jsou schopni rozlišit, co je a co není kvalitní umění: "Proto chceme dokázat, že i u umění, které v současné době vzniká, odborníci dovedou postihnout jeho základní znaky a do určité míry se shodnout na jeho hodnocení."

Než přistoupí k výzkumu, seznamuje nás s kategoriemi, které jsou k popisu uměleckého díla k dispozici. Jsou to podle ní především styl (zařazení díla mezi ostatními díly, jak z historického hlediska, tak z hlediska tvarosloví), denotace (vztah obrazu k tomu, co zobrazuje) a exemplifikace (vztah podobnosti podle vybraných, vzorkových vlastností) a jeho symbolika. Dále se v kapitole *Význam uměleckého díla* zabývá tím, co je obsahem uměleckého díla. Zde správně uvádí na prvním místě jeho mnohovýznamovost – aniž by se však zamyslela nad tím, jak právě uznání mnohovýznamovosti uměleckého díla souvisí s nástupem pluralitního diskursu a tedy i diverzifikací vkusu. Důležité je, že autorka k obsahu výtvarného díla přiřazuje vyvolávání emocí a neopomíná ani jeho "zprostředkování poznání", přičemž obsah uměleckého poznání je dokládán nikoli skrze triviální viditelný obkres, ale skrze niternost porozumění. Na závěr předpokladů svého výzkumu nastiňuje hlavní teoretické rámce, v nichž se podle ní pohybuje současné umění. Jsou to podle ní zejména rámce "umění pro umění", "umění jako socializační fakt", vytvářející konsensus. V shrnutí problematiky popisu děl současného umění upozorňuje na rys, kdy je oceňováno více soudobých děl a autorů, než později potvrdí historický vývoj umění jako děle trvajících hodnoty a kdy pak s tímto vědomím galeristé a kurátoři o to více stavějí na vlastním přesvědčení a vlastních popisech obsahu a hodnoty děl.

Třetí částí je autorčin výzkum, v němž třem renomovaným odborníkům pokládá dotazník po hodnotě a obsahu děl dvou mladých autorů, reprezentujících v jejích očích současné umění.

Hodnotíme-li předloženou práci po uvedených částech, je třeba kriticky diskutovat sám předpoklad, zda dochází k jistému rozkladu vkusu, jak autorka naznačuje, či zda se pluralistické odhalení vkusu jako individuálně vázaného nestává spíše možností k lepšímu porozumění jeho vzniku. To pak, spolu s trochu "dyslektickým způsobem psaní" (viz např. trojnásobné opakování cíle práce v úvodu či prohlášení jako "Cílem výzkumu je vytvoření nové teorie" (s. 6), potvrzeného ještě na s. 26. "Cílem našeho kvalitativního výzkumu je vytvoření nového porozumění. Vytvoření teorie", poněkud nabourává zřetelnost a přesvědčivost výzkumného úkolu.

Ve střední části však autorka prokazuje široce založený, soustavný zájem o výtvarné umění a o určení jeho hodnot, takže teprve zde se cíl práce stává zřejmějším. Je to však cíl velmi náročný, jeho dosažení je patrně nad možnosti rozsahu jedné bakalářské práce.

Poslední část opět snese diskusi – jednak je otázka, zda dva figurativní soubory v médiu malby mohou být materiálem, na kterém se má takový výzkum provádět (více diskusí v současné době vyvolávají jiné typy uměleckých výtvorů, jak z hlediska média, tak také z hlediska navazovaných komunikačních účinků – např. street-art, umění ve veřejném prostoru, umění nových médií, apod.). Také odborníci, které zvolila, jsou jistým způsobem vázáni na uvedený typ výtvarného umění (hádal bych, že přinejmenším jeden z mladých umělců, jehož dílo je komentováno, pochází jako žák z ateliéru jednoho z hodnotících). Pak, i když dosažená shoda výroků těchto expertů o uvedených dílech je vysoká, nemusí to znamenat to, co se autorka práce snaží prokázat. Tato část práce je tedy místo výzkumem, který má vést k nové teorii, pilotní ukázkou, jak by takový výzkum mohl být prováděn, avšak při rozsáhlejší a uvědomělejší výběru děl (s rozdílným stylovým, typovým, mediálním a obsahovým zaměřením) – tedy s důsledným naplněním např. i těch kategorií, které autorka vymezila v prostřední části své práce).

Hodnotíme-li práci jako celek, je to právě ne zcela přesvědčivé východisko výzkumu (i když v samotném diskursu uměleckých historiků bývá taková otázka právě takto obecně pokládána téměř každodenně) a zejména pak jeho realizace, omezená ve výběru děl a počtu a zaměření respondentů ankety, které velmi snižují hodnotu získaných výsledků a tudíž i hodnotu autorčiny práce. Na druhé straně je třeba ocenit projevy autorčina upřímného zájmu o řešení uvedených otázek. Vzhledem k tomu navrhuji hodnocení 20 bodů.

Jaroslav Vančát
20. 8. 2007